

Висновки. Розробляючи різноманітні методологічні підходи до визначення стану безпеки підприємницької діяльності, керуються вимогою оптимізації та підвищення ефективності системно-структурної побудови захисту. На основі підходів до забезпечення національної безпеки, розроблених спеціалістами Центру Разумкова [6], пропонується методологічний підхід, покликаний сприяти оптимізації створення та функціонування системи забезпечення безпеки підприємства. Згідно цього підходу визначається певний «об'єктивний коридор» на основі використання суб'єктивних підходів. Таке поєднання забезпечує достатню обґрунтованість рішень з визначення небезпек, ризиків і загроз, створення та функціонування ефективної та збалансованої системи забезпечення економічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Крутов В. Системні проблеми становлення та розвитку недержавних суб'єктів сектору безпеки підприємництва в Україні крізь призму забезпечення державою прав людини і громадянина / Крутов В. – 03.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://security-ua.com/index.php?option=com_k2&view=item&id=3306
2. Назаров В.В. Деякі аспекти забезпечення безпеки підприємницької діяльності / Назаров В.В. // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Недержавна система безпеки підприємництва як складова національної безпеки України». – м. Київ, 9-10 квітня. – 2003 р., Європейський університет.
3. Економічна безпека: навчальний посібник / В.І. Франчук, Л.В. Герасименко, В.О Гончарова, З.Б. Живко та ін.; за ред. В.І. Франчука. – Львів: ЛьвДУВС, 2010. – 348 с.
4. Корчевська Л.О. Ітеративний підхід до дослідження економічної безпеки підприємства. / Корчевська Л. // Актуальні проблеми економіки. – № 4, 2012. – С. 111-119.
5. Корчевська Л.О. Система принципів забезпечення економічної безпеки підприємства / Корчевська Л. // Вісник економіки транспорту і промисловості. - №38, 2012. – с. 44-49.
6. Сунгуровський М. Методологічний підхід до формування системи національної безпеки України / Сунгуровський М. // Українського центру економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=111.

Summary. *This paper reviews the main directions and principles of economic security, including non-governmental sector. Investigated range of administrative, legal, technical, administrative and financial measures to detect, prevent and eliminate threats to the enterprise.*

Key words: *economic security (ES), a non-governmental scope, principles, continuity, universality, centralization, planned character*

УДК 378(477):346.545/546

*Каньоса А.М., к.і.н., доцент,
Каньоса М.І., к.е.н., професор*

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНОСТІ ВИПУСКНИКА ВНЗ

Називаються причини зниження конкурентності випускників ВНЗ за останні роки трансформації економіки України та пропонуються шляхи її підвищення.

Ключові слова: *конкурентність випускника ВНЗ; середня освіта; вища освіта; навчальні плани; ГСВО.*

У період незалежності України, особливо за останнє десятиліття, конкурентність випускників вищих навчальних закладів постійно знижувалася, а з 2010 року процес досяг галоупуючих темпів. Причиною ситуації стало призначення на посаду Міністра освіти і науки України людей, далеких від освітянських проблем, або байдужих до

них, хоча з високими науковими ступенями та вченими званнями. Ті, хто мав би вболівати за якість освіти, уболівали за інші проблеми. Освітню галузь було перетворено на бізнес чи джерело збагачення за рахунок зниження якості підготовки. Багато різних розмов точилося серед науковців та викладачів вищих навчальних закладів навколо проблеми, але зрушень на покращення не було. Наразі ця проблема набула катастрофічного стану, а ситуація настільки загострилася, що досягла ймовірності її зміни. Це й визначило актуальність запропонованої статті.

З початку 90-х років минулого тисячоліття в країні відбулося багато змін практично всіх галузях суспільного життя. Розпочалася трансформація освіти, медицини, оборони країни, інших сфер. Її ідея мала гарні наміри. Наприклад, в освіті багато вузів розширили спектр спеціальностей, створено навчальні заклади нових типів і форм власності усіх рівнів. Спочатку це дало позитивні результати: молодь, котра хотіла здобути вищу освіту і не змогла вступити на навчання за кошти державного фінансування, вступала до державних та недержавних навчальних закладів, здобувала вищу освіту і досягала своєї мети за рахунок власних коштів і коштів третіх осіб. З часом ситуація змінювалася не на користь випускника: по-перше, якість навчання знижувалася, а ціна його зростала; по-друге, ускладнювалася демографічна ситуація. За останні 5-6 років цих два чинники набули апогею і перетнулися. Навчальних закладів стало уже надто багато, зате абітурієнтів – надто мало.

Серед причин зниження якості навчання та підвищення ціни за надання освітніх послуг чільне місце посідає фінансування галузі за залишковим принципом. Державним освітнім закладам недофінансування рекомендували перекривати набором студентів на навчання за кошти юридичних і фізичних осіб. У перші роки введення такої форми фінансування для студентів усіх форм у державних навчальних закладах вимоги до якості навчання були однакові. Зі зміною демографічної ситуації загальна кількість абітурієнтів значно скоротилася, разом з тим зменшилася кількість тих, хто навчався за державний кошт, і, відповідно, скоротилося державне фінансування. Таким чином підвищилася питома вага коштів студентів-контрактників у бюджетах державних навчальних закладів. Останні були вимушені лібералізувати процес навчання, «уважніше та обережніше» ставитися до кожного із студентів, котрі з різних причин далеко не завжди правильно розуміють ситуацію та необхідність добре навчатися.

При зменшенні наборів абітурієнтів на навчання з'явилася потреба у ВНЗ збалансувати кількість науково-педагогічних працівників з кількістю студентів. Для цього розпочалася оптимізація навчальних планів і доведення тижневого навантаження студентів до 30 годин. Набрані групи часто були настільки малими, що за нормами розрахунку у багатьох вишах такої оптимізації було замало. Вони, замість іншого виходу з ситуації, «дооптимізували» тижневе навантаження до 24-26 годин. Таким чином на вивчення дисциплін відводиться на денній формі навчання від 34% до 50%, а на заочній – від 8% до 20% від загального часу, виділеного на вивчення дисциплін Галузевими стандартами вищої освіти. На вивчення окремих з них на заочному відділенні відведено 8-10 годин, яких вистачає на пояснення студентам завдання дисципліни, короткої характеристики її змісту та пояснення завдання для її самостійного вивчення.

Багато вищих навчальних закладів анулювали або скоротили різні доплати науково-педагогічним працівникам (за науковий ступінь, вчене звання, сумісництво, наукову роботу у наукових центрах, лабораторіях тощо). Запропонували їм роботу в таких структурних підрозділах на громадських засадах, за виключенням держбюджетних і госпрозрахункових тем. Певною мірою це теж є частковим виходом для того, щоб пережити кризову ситуацію. Однак до роботи на громадських засадах у зазначених підрозділах залучити студентів, котрі навчаються за рахунок юридичних і фізичних осіб, не так просто. Адже наукову роботу має вести керівник підрозділу, а студе-

нтові можна доручити тільки якусь її технічну частку. Навіть у такій ситуації робота в Центрах чи лабораторіях вимагає, хоча незначних, а все-таки матеріальних витрат – вимагає бюджетних коштів, котрі завжди відсутні.

На наш погляд, покращенню бюджету вишу та напрямів його використання в значній мірі сприятимуть такі заходи:

- відновлення при вищих навчальних закладах ревізійних груп (комісій), які обиралися б на конференції трудового колективу, функціонували на громадських засадах і щорічно звітували перед цією конференцією про використання усіх коштів. Це дало б можливість здійснювати контроль над спрямуванням виділених державою та зароблених коштів, доцільністю здійснення тих чи інших покупок тощо;
- надання студентам кредитів на навчання з відтермінуванням початку їх сплати на 5-7 років. Кредити мають брати самі студенти під власну відповідальність, а не батьки. Останні можуть тільки допомогти своїм дітям;
- обов'язкове відпрацювання встановленого терміну для студентів, котрі навчалися за державний кошт. Випускники вишів, котрі не пішли працювати за направленням на місце, яке є необхідним державі, або не відпрацювали відповідний термін без поважної причини, мають відшкодувати ВНЗ затрачені на їх навчання кошти. Останні можуть бути компенсовані випускникові, котрий навчався за власний кошт і виявив бажання працювати на місці, яке звільнилося;
- науково-педагогічним працівникам ВНЗ, котрі мають науковий ступінь, запропонувати на певний час (при екстремальній необхідності, але не більше одного року) роботу на неповну ставку, але не доводити до абсурду навчальні плани напрямів підготовки і спеціальностей;
- на період кризи науково-педагогічним працівникам, котрі не мають наукового ступеня, дозволити працювати на неповну ставку. Враховуючи зниження матеріального статку сім'ї викладача-аспіранта дозволити йому навчатися в заочній аспірантурі 4-5 років.

Особливим чинником, що негативно впливає на зниження конкурентності випускника вишу, є значне зростання потоку додаткової звітності, яка не давала і не дає корисного ефекту. Під приводом боротьби з корупцією вимагається подача однакової звітності тільки за різними формами й у різні підрозділи вишу. Зросла кількість контролюючих підрозділів, а забезпечення подачі інформації мають здійснювати одні і ті ж – деканати та завідувачі кафедрами. Замість вивільнення часу на покращення підготовки до занять, на розробку навчальної та методичної літератури науково-педагогічним працівникам вишів доводиться готувати відповіді контролюючим підрозділам, якими проводяться чисельні перевірки.

Серед основних чинників, що суттєво впливають на підготовку майбутнього фахівця, є практично відсутнє патріотичне виховання. Не може людина, байдужа до долі своєї великої чи малої батьківщини гарно навчатися в таких умовах, які створили в Україні можновладці.

Упродовж багатьох останніх років в Україні відбувалося цілеспрямоване руйнування освіти: початкової, середньої та вищої. Початкову і середню освіту руйнувало МОН України через підготовку підручників з безліччю орфографічних, пунктуаційних, граматичних, стилістичних, логічних, математичних та інших помилок, на видання яких потрачені мільйони гривень. Після виявлення помилок учителями шкіл, батьками учнів, науковцями країни, після експертизи Інституту української мови НАН України та інших і направлення їх до МОН та відповіді міністра Табачника Д.: «...цих помилок немає, тому що це відверта неправда...». «В українських шкільних підручниках немає помилок щодо змісту, а критика, яка лунає на їхню адресу, є необ-

грунтованою», –стверджує директор Інституту інноваційних технологій і змісту освіти О. Удод, можна зробити тільки один висновок: кампанія є цілеспрямованою а урядові країни не потрібна грамотна молодь. Якщо до цього додати руйнування під будь-якими приводами системи початкової та середньої освіти через масове закриття спочатку дитячих садочків, а згодом і середніх шкіл, ганебне руйнування навчальних планів для підготовки фахівців з вищою освітою, можна зробити висновки, що минулий уряд Януковича-Азарова, де першу скрипку в галузі освіти «грав» Д. Табачник, був злочинним. Сьогодні Д. Табачник з посади міністра МОН України звільнений, але апарат поки-що майже без змін, а процес навчання на місці не стоїть.

Наразі для відновлення авторитету освітянської галузі України слід здійснити декілька кроків, а саме:

1. Терміново замінити усі навчальні підручники з масовими помилками на вивірені. Оплату за таку заміну дозволити батькам здійснити з певним відтермінуванням.
2. Негайно припинити закриття шкіл. Через три-чотири роки доведеться їх відкривати знову, а вони вже будуть зруйновані.
3. Відновити навчальні плани підготовки фахівців з вищою освітою так, щоб на самостійне вивчення студентами відводилося не більше 50% матеріалу.
4. Оптимізувати кількість контролюючих підрозділів і працівників у вищих навчальних закладах, чим збільшити кількість часу науково-педагогічних працівників на підготовку до занять, та підготовку навчально-методичних посібників.
5. Удосконалити впроваджену пагубну систему контролю за якістю освіти. Більше довіряти науково-педагогічним працівникам, котрі ведуть певні курси, а не посилати перевіряючих, котрі не є фахівцями з цих дисциплін.

Список використаних джерел

1. «Математика» для першого класу загальноосвітніх навчальних закладів (автори – Ф.М. Рівкінд, Л.В. Оляницька – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012).
2. «Математика» для 2-го класу загальноосвітніх навчальних закладів (автори – Ф.М. Рівкінд, Л.В. Оляницька – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012).
3. Поліщук О. Рожеві окуляри міністра Табачника. «ЕКСПРЕС» 31 жовтня – 7 листопада 2013 року. С. 10.
4. Навчальні плани на підготовку бакалаврів, спеціалістів і магістрів різних спеціальностей, затверджені у 2010 – 2013 роках.

Summary: identified causes of university graduates' recent years competitiveness declination due to economic transformation in Ukraine and ways to its increase.

Key words: graduate's competitiveness; secondary education; Higher Education; curricula; Industry Standarts for Higher Education.

УДК 343.13; 336.227.1

*Копитко М.І., к.е.н., доцент,
Львівський державний університет внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ РЕЙДЕРСТВА В УКРАЇНІ

У статті досліджено проблему рейдерства в Україні як одну з основних загроз національній безпеці та економічній безпеці підприємств-представників промислового сектору економіки. Увага зосереджена на взаємодії рейдерства та корупції на вітчизняному просторі, причинах рейдерських захоплень, структурі рейдерської групи та процесі її роботи. Рекомендовано як першочерговий захід з протидії рейдерства внести зміни до законодавства.

Ключові слова: рейдерство, загроза економічній безпеці, промислові підприємства.